

KNIŽNICA A. BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH

SALVADOR DALÍ

génius neskutočna

**bibliografický leták pri príležitosti 105. výročia
narodenia umelca**

MÁJ 2009

Salvador Dalí

Dalího tvorba patrí k najvýznamnejším artefaktom surrealizmu. Nadväzoval na surrealistickú metódu *écriture automatique*, ktorá dáva dôraz na voľnú asociáciu podvedomia. Vo svojich špecifických kompozíciách spájal rôznorodé, navzájom nijak nesúvisiace predmety, ktorých absurdná súvislosť mala šokovať. Svojimi experimentami a excentrickosťou sa stal jedným z najpopulárnejších umelcov 20. storočia.

Hlavnými prvkami jeho umenia sú provokácia a šok. Provokuje sexuálnou a protináboženskou tematikou v obrazoch *Fantóm sexappealu* a *Svätý grál*. Svoje obrazy a metódy obhajoval výstredným spôsobom, hovorí o paranoicko-kritickej metóde. Tvrdí, že každý človek má právo na psychickú abnormalitu, pričom sám seba považuje za zdravého blázna.

Narodil sa **11. mája 1904 v mestečku Figueras**. Vlastným menom sa volal **Salvador Domingo Felipe Jacinto Dalí Domenech**. Jeho otec bol notár. Ako 6 ročný namaloval svoj prvý obraz, krajinku, ktorú sám neskôr charakterizoval ako *Dieťa na prechádzke v daždi lastovičiek*.

V roku 1912 začal navštevovať školu vo Figueras, kde ho učil **Esteban Traiter**. O dva roky neskôr sa stal žiakom školy Bratstva kresťanského učenia. V tomto období sa spoznal s rodinou Pichotovou. Ramon Pichots Dalího usmerňoval a rozvíjal v ňom cit pre umenie. Z tejto doby pochádza obraz *Choré dieťa*.

Od roku 1915 navštevoval radovú strednú školu maristov vo Figueras, kde sa ho ujal **profesor Núñez**, Vďaka nemu sa zoznámil s rôznymi umeleckými a filozofickými smermi svojej doby a začal sa intenzívne venovať tvorbe. Spolu s ďalšími miestnymi umelcami vystavil vo svojom rodnom meste niekoľko malieb, ktoré sa stretli s kladným ohlasom kritiky. Krátko na to dostal ponuku na plagát *Trhy a slávnosti sv. Kríža v meste Figueras*. Vo svojich sedemnástich rokoch bol prijatý na **špeciálnu školu maliarstva, sochárstva a grafiky v Madride**.

Počas štúdia vyskúšal mnoho maliarskych štýlov, imitoval holandský štýl 17. storočia – inšpirovaný hlavne Vermeerom, španielskym štýlom 17. a 19. storočia, impresionizmom, futurizmus, metafyzickou maľbou – pod vplyvom C. Carra, kubizmom – **inšpirovaný Pablom Picassom** a J. Grisom. Spriatelil sa so **spisovateľom Garciom Lorcom**, filmovým režisérom **Luisom Buñuelom** a skupinou anarchistov.

Svoj celkovo prvý surrealistický obraz *Krv je sladšia ako med* vytvoril v roku 1928 inšpirovaný trýznivým snom.

V roku 1929 sa usadil v Paríži, kde v tom istom roku usporiadal výstavu, úvod do katalógu mu napísal **A. Breton**, ktorý ho zároveň prijal do surrealistickej skupiny. Približne v tomto období natočil dva surrealistické filmy spolu s Luisom Buñuelom *Andalúzsky pes* - 1929a *L'âge d'or* (Zlatý vek) - 1931, ktoré po premiére v Paríži vyvolali škandál.

Tridsiate roky predstavujú jeho najtvorivejšie obdobie. V roku 1931 vznikli jeho slávne diela *Mäkké hodiny* a *Horiaca žirafa* - 1935. V roku 1937 ho však Breton vylúčil zo surrealistickej skupiny pre jeho akademický maliarsky štýl.

V polovici tridsiatych rokov sa nechal inšpirovať Arcimboldovou a Bracelliho metódou podvojných zobrazení. V obraze *Španielsko* vytvára leonardovský jazdec postavu ženy. Jeho tvorbu do značnej miery ovplyvnila občianska vojna v Španielsku, z tohto obdobia pochádzajú obrazy ako *Predtucha občianskej vojny*, *Kanibalizmus jesene* a *Paranoia*.

Ešte pred 2. svetovou vojnou Dalí opustil Európu a pokúsil sa usadiť v USA. Začal maľovať módne podobizne a náboženské výjavy – *Ukrižovanie a Kristus sv. Jána z Kríža*. S touto tvorbou konečne dosiahol oficiálne uznanie. Ďalším obrazom, ktorým zaujal verejnosť sa stala *Melancholická atómovka* - 1945, jej účelom bolo pripomenúť Hirošimu. Chester Dale ho poveril namaľovaním *Poslednej večere* - 1955 pre National Gallery of Art vo Washingtone.

Okrem obrazov sa Dalí venoval aj knižným ilustráciám, z čoho najznámejšími sa stalo 24 ilustrácií k Lautréamontov Lautréamontovým spevom Maldorovým, Donovi Quijotovi a Macbethovi a k Božskej komédií. Dalí je taktiež autorom mnohých fantastických publikácií, medzi ktoré patrí aj fiktívny životopis – *Tajný život Salvadora Dalího* - 1942 alebo *Ako sa stať Dalím* - 1973.

Od šesťdesiatych rokov sa zúčastňoval mnohých reprezentačných výstav, pre ktoré zhotovoval obrazy. V roku 1958 získal čestnú medailu a medailu mesta Paríž. Jedným z jeho úspechov bola aj výstava v Tokiu v roku 1964. Španielska vláda mu udelila Veľký kríž Izabely Kastílskej. V tom čase maľoval *Ezechieľov sen*, jednu zo 100 ilustrácií k bibliii. V roku 1972 bolo vo Figueras otvorené Dalího múzeum.

V septembri 1984 sa podrobil plastickej operácii s účelom odstránenia následkov popálenín, ktoré utrpel pri požiari vo svojej izbe na zámku Púbol. Po smrti svojej manželky Galí, ktorá bola dlhé roky jeho inšpiráciou, postupne psychicky upadal a strácal chuť tvoriť.

23. januára 1989 zomrel vo Figueras na zápal pľúc.

Tento bibliografický leták vydáva Knížnica A.Bernoláka v Nových Zámkoch pri príležitosti 105. výročia narodenia umelca. Obsahuje abecedne radené, neanotované záznamy o knihách týkajúcich sa jeho osobnosti a tvorby, ako aj o knihách s tematikou surrealizmu a moderného výtvarného umenia 20. storočia, ktoré sa nachádzajú vo fondoch KAB.

Záznamová časť:

Knihy o ňom:

DALÍ, Salvador

Tajný život Salvadora Dalího. - 1. vyd. - Praha : Lidové noviny, 1994. - 442 s.

MADDOX, Conroy

Salvador Dalí [A] = 1904-1989 : excentrik a génius / Conroy Maddox; z nemčiny preložila Anna Škorupová. - Köln-Bratislava : Benedikt Taschen/Vydavateľstvo Slovart, 1992. - 95 s. : reprodu. - ISBN 3-8228-9721-3

Knihy s tematikou surrealizmu a moderného umenia:

KOVÁČ, Bohuslav

Alchýmia zázračného [A] : podstata a osudy surrealizmu / Bohuslav Kováč. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1968. - 343 s. : 10 príl. - (Horizonty , 13)

KULIKOVOVÁ, Irina Sergejevna

Filozofia a umenie modernizmu [A] / Irina Sergejevna Kulikovová; z rus.orig. ... preložil Vladimír Čerevka. - Bratislava : Pallas, 1976. - 179 s. : ilustr.,obr.

MARTIN, Tim

Surrealisti [A] / Tim Martin; z anglického originálu ... preložila Jana Kantorová-Báliková úvod Mike O'Mahony. - 1. vyd. - Bratislava : Slovart, 2004. - 256 s. : [120 s. farebných obrázkov]. - ISBN 80-7145-877-5

NEWMEYER, Sarah

Enjoying Modern Art. - New York : Mentor Book, 1955

OD MANETA

Od Maneta po Pollocka [A] : slovník západoeurópskeho maliarstva 20. storočia / z francúzskeho originálu ... preložila Soňa Hollá. - 2. vyd. - Bratislava : Tatran, 1973. - 409 s. : 352 farebných a 46 čiernobielych reprodukcí

PIJOAN, José

Dejiny umenia 10 [A] / José Pijoan; zo špan.orig. ... preložila Anna Škorupová. - Bratislava : Tatran, 1991. - 301 s. : obr.

READ, Herbert

Stručné dejiny maliarstva od Cézana po Picasa [A] / Herbert Read; z anglického originálu ... preložil Marian Fridrichovský. - 1. vyd. - Bratislava?Belehrad : Tatran?Jugoslávija, 1967. - 380 s.

Použitá literatúra:

GUTTUSO, Renato

O malířích [A] / Renato Guttuso; z tal.orig. ... preložili Alena a Václav Bahníkoví. - Praha : Odeon, 1984. - 228 s. : 77 obr. - (Odeon)

MALÁ ČESKOSLOVENSKÁ

Malá československá encyklopedie D-CH [A] / Bohumil Kvasil a kolektív. - [1. vyd.]. - Praha : Academia, 1985. - 976 s. : 2106 čb.+32 kriedových obrázkov

MRÁZ, Bohumír

Encyklopedie světového malířství [A] / Bohumil Mráz; spoluautorka Marcela Mrázová. - [2. prepracované a doplnené vyd.]. - Praha : Academia, 1988. - 632 s. : 681 obrázkov. - ISBN 21-077-88

TVORCOVIA

Tvorcovia svetových dejín [A] : od 1. svetovej vojny po súčasnosť : od r. 1914 po súčasnosť / TVORCOVIA ; z francúzskeho originálu ... preložili Bohumila Ferenčuhová, Zora Sadloňová a Pavol Valachovič. - 1. vyd. - Bratislava : Mladé letá, 2004. - 326 s. - ISBN 80-10-00331-X

Internet: www.referaty.sk, www.wikipedia.sk

Názov: Salvador Dalí – génius neskutočna. Bibliografická leták
pri príležitosti 105. výročia narodenia umelca

Zostavil: Ondrej Trepáč – OOL KAB NZ

Zodpovedná: Marta Szilágyiová – riaditeľka KAB NZ

Vydala: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch,
odd. odbornej literatúry

Termín: máj 2009

Náklad: 30 ks

Tlač: KAB NZ

